

Historieopfattelser og historiesyn:

Som tidligere nævnt er historikernes fremstilling af fortiden ikke kun et resultat af de eksisterende kilder, men i lige så høj grad af de spørgsmål som historikerne stiller til fortiden, samt af historikerens egen forhåndsopfattelse. De forskellige tolkninger kan repræsentere forskellige historie syn eller historieopfattelser.

Meget generelt kan man skelne mellem følgende historieopfattelser:

1. Den idealistiske historieopfattelse:

Her vil historikeren ofte have fokus på enkelt personers handlinger, deres motiver og ideer. Det er derfor ofte i den politiske historieskrivning, hvor netop konger og statsmænd, politikere og organisationer, spiller en fremtrædende rolle. Historiens 'motor' eller drivkraft kan her fremstilles som de ideer, ideologiske holdninger og værdier som aktøren(e) repræsenterer.

2. Den marxistiske historieopfattelse:

Her vil historikeren fokusere på samfundets sociale klasser (f.eks. proletariatet contra kapitalister) og de sociale, politiske og økonomiske modsætninger og konflikter mellem disse. Historiens drivkraft vil her ses som en klassekamp mellem samfundets dominerende klasser, og resultatet af denne klassekonflikt kan blive revolutionære sociale, politiske og økonomiske omvæltninger.

3. Den materialistiske historieopfattelse

Ud fra en materialistisk historieopfattelse, er det samfundet og menneskets materielle forhold der er styrende for den historiske udvikling. De materielle forhold vedrører de grundlæggende produktionsmetoder og den fremhærskende teknologi i samfundet. Drivkræfterne i den historiske udviklingsproces bliver her den teknologiske udvikling. Hvorimod de politiske, kulturelle og ideologiske forhold ses som sekundære i forhold til de materielle forhold.

4. Det pluralistiske historiesyn

Her er der egentlig tale om en sammenblanding af de tre foregående opfattelser. I det forskellige forhold af økonomisk, social og politisk og ideologisk karakter vil blive inddraget i den historiske analyse. Historien opfattes ikke her som styret af bestemte kræfter. Man taler om at en sådan bred tolkning er 'ikke-deterministisk', idet der ikke primært lægges vægt på et særligt årsags og virkningsforhold.

Du skal i det følgende se eksempler på de forskellige historieopfattelser.

Eksempler på forskellige historieopfattelser og historiesyn.

- Formål med det følgende er at give dig nogle konkrete eksempler på forskellige opfattelser af, hvad formålet med at lære historie kan være. Det er her vigtigt at huske på at dels har man til forskellige tidspunkter set forskelligt herpå, og dels vil formålet med at beskæftige sig med historien være afhængigt af hvem der udtaler sig herom.
- Prøv at placere de tre tekster i forhold til de forskellige historiesyn....
- Hvem tror du er ophavsmand til teksterne...

1.

...så frembringer historien dog nødvendigt i det hele en højere og ædlere forestilling om den menneskelige natur, vi alle deler ... med ét ord: den levende historie, der mindes de dødfulde og stiller os det forbigangne storværk lyslevende for vores øjne, den vækker og udvikler med nødvendighed tanken om det vidunderlige, det udødelige, det guddommelige i menneskenaturen, ikke som en tom indbildning, men som en sand virkelighed, der beviser sig selv.....hvad jeg nu vil forsøge er at overtale især den studerende ungdom til at skænke menneskelivet og dets historie spændt opmærksomhed, ikke for en eksamens eller et levebrøds skyld, og ej heller for at skrive en bog herom, men for selv til indvortes brug at have gavn deraf, for at føle sig æret og hævet ved delagtighed i dette vidunderlige menneskeliv...

2.

Alle hidtidige samfunds historie er en klassekampens historie. Fri mand og slave, patricier og plebejer, baron og livegen, lavsmester og svend, kort sagt undertrykkere og undertrykte har stået i stadig modsætning til hinanden, har - snart skjult, snart åbenlyst - ført en uafbrudt kamp. En kamp, der hver gang er endt med en revolutionær omformning af hele samfundet eller med de kæmpende klassers fælles undergang.... Det moderne borgerlige samfund har ikke ophævet klassemodsatningerne. Hele samfundet spalter sig mere og mere i to store fjendtlige lejre, i to store klasser, der står direkte i modsætning til hinanden: Bourgeoisiet og Proletariatet ... De tidligere små middelstandsfolk, de små industridrivende, småhandlende og små rentenydere, håndværkere og bønder, alle disse klasser synker ned i proletariatet... Med storindustriens udvikling bliver også selve grundlaget for bourgeoisiets måde at producere og tilegne sig produkterne på slået bort under det. Det producerer først og fremmest sine egne banemænd. Bourgeoisiets undergang og proletariatets sejr er lige uundgåelige.

3.

"At lære" historie betyder at søge og finde de kræfter, der som årsager fører til de virkninger, vi se for vore øjne som historiske begivenheder. Kunsten ved at læse såvel som at lære er også her: At huske det væsentlige, glemme det uvæsentlige... Netop ved historieundervisningen må der foretages en forkortelse af stoffet. Hovedværdien ligger i erkendelsen af de store udviklingslinier. ... man lærer historien for i den at erhverve sig en læremester for fremtiden og ens egen nations trivsel. Det er formålet, og historieundervisningen er kun et middel hertil Det er for øvrigt en national stats opgave at drage omsorg for, at der endelig bliver skrevet en verdenshistorie, i hvilken racespørgsmålet hæves op til en dominerende stilling Historien viser med forfærdende tydelighed, at hver gang arierne blander sig med lavere folkeslag bliver resultatet kulturbærernes undergang...